

Kako pregnati polže z vrta?

Polži so ena izmed najbolj trdovratnih nadlog na zelenjavnem vrtu, ki pri odpravljanju vsekakor zahteva doslednost in vztrajnost. Vse gre lažje od rok, če vemo o polžih nekaj več, če poznamo njihov razvojni cikel, prehrabene navade in način obnašanja. Tako se bomo lahko problema lotili celovito in le tako bomo lahko tudi uspešni. Bolj trajni kot samo posipanje strupenih zrnc so preprečevalni in odvračalni ukrepi.

Polže v grobem delimo na gole polže in polže s hišicami. V Sloveniji živijo predstavniki petih družin golih polžev. Polži imajo najraje vlažno okolje, ker je njihova koža tanka in se ne sme izsušiti. Zato se podnevi najraje skrivajo na senčnih, vlažnih mestih, ponoči pa napadejo vrtnine. Cel dan delajo škodo le ob oblačnih, deževnih dnevih.

Polži dvakrat na leto odložijo jajčeca, iz katerih se spomladi v nekaj tednih razvijejo mladi polžki, jesenska gnezda pa v zemlji prezimijo in v njih se mladi polžki razvijejo šele ob prvih spomladanskih dnevih.

Največji škodljivec na vrtu je rdeči lazar, ki lahko zraste tudi več kot 10 cm, sledi mu vrtni lazar, ki je manjši (zraste do 4 cm), zelo redki pa so veliki slinarji (na sliki), ki lahko zrastejo tudi do 20cm in so zaradi svoje redkosti kot škodljivci nepomembni. Lahko bi rekli, da so na nek način celo koristni, ker se prehranjujejo tudi z jajčeci drugih polžev, pa tudi z majhnimi lazarji.

Veliki vrtni polž s hišico naredi na vrtu manj škode, ker se prehranjuje z razpadajočimi organskimi snovmi (na kompostu), redkeje pa ga vidimo na vrtninah. Uničuje tudi legla drugih vrst polžev, zato jih štejemo za koristne.

Poglejmo najprej **naravne sovražnike polžev**: ježi, rovke, krti, krastače, žabe, ptiči in nekatere žuželke (hrošč krešič). S polži se prehranjujejo tudi rase tekačice, ki pa niso prosto živeče živali, zahtevajo kar precej oskrbe in so izpostavljene naravnim sovražnikom (lisice, ujede) zato jih na odprtih površinah ne puščamo.

Kaj pa lahko naredimo sami?

Polže redno pobiramo – najboljši čas je zgodaj zjutraj ali zvečer, precej je odvisno tudi od vremena. Pregledamo gredice in njihovo okolico, zato je zelo pomembno, da je trava okoli gredic pokošena, ker s tem polžem preprečimo skrivanje v njej. Še posebno moramo biti pozorni ob stalno vlažnih mestih, kot so na primer stoječe ali tekoče vode ali jarki, ki se napolnijo z vodo ob deževju. Nabranih polžev ne spuščamo nazaj v naravo na drugem mestu, ker s tem rušimo naravno ravnovesje. Nekateri jih pokončajo tako, da jih prebodejo ali prerežejo z vrtnimi škarjami, najbolj human način pa je, da jih vržemo v krop, kjer poginejo v nekaj sekundah. Najbolj se mučijo v plastičnih vrečkah ali posuti s soljo, zato se teh načinov izogibamo.

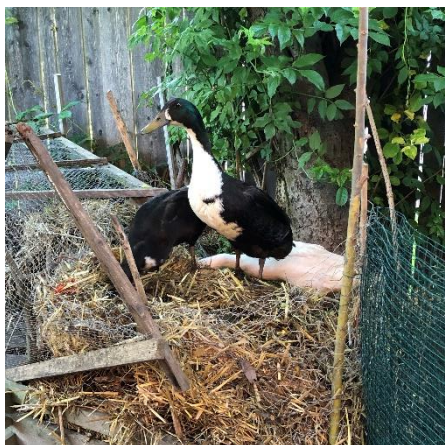
Nastavljanje vab – lahko so to zelenjavni ostanki, narezan krompir, pomarančni olupki privabljajo polže na kup, kjer jih potem z lahkoto nabereмо. Nekateri poskušajo s pivom (plastični kozarček zakopljemo v tla tako, da ga 2 cm gleda ven iz zemlje, s čimer preprečimo, da bi vanj padali tudi hrošči; pivo ne sme biti natočeno do vrha, ampak samo nekaj cm na dnu, tako da se mora polž stegniti do piva in zato pade noter v kozarec). Problem vab s pivom je ta, da privabi polže s širše okolice vašega vrta, ni pa rečeno, da se bodo vsi ujeli in tako se lahko škoda, ki jo naredijo, še poveča.

Sajenje in uporaba rastlin, ki jih polži ne marajo – polže odvrčajo zelo aromatične rastline, kot so na primer majaron, origano, žajbelj, rožmarin, poprova meta, ne marajo tudi »kosmatih« rastlin, kot sta na primer gabez in boraga ali pa rastlin, ki jim zaradi posebnih snovi škodijo (bršljan, kislica, zajčja deteljica, rabarbara). S temi rastlinami lahko naredimo tudi zastirko (rabarbara, praprot). Polži ne marajo rdečih rastlin!

Iz teh rastlin pa lahko naredimo tudi pripravke, s katerimi zalijemo okolico gredic. Na primer pripravek iz rabarbare: 3 liste namočimo v 10 l vode za 24 ur, nato pa segrejemo, precedimo in zalijemo. Pa še pripravek iz praproti glistovnice: 100g sveže rastline namočimo v litru vode in pustimo več tednov, da se namaka v odprti posodi. Zalijemo z razredčenim 1:10.

Zastirka na vrtu – če so gredice pokrite z zastirko, s tem polžem otežimo dostop do vrtnin. Nekatere zastirke niso obstojne, ampak z dežjem izgubijo svojo funkcijo (na primer pepel, žaganje), nekatere pa trajajo celo sezono (slama, miskant, ovčja volna). Dokler se zastirka ne poleže (na primer slama do prvega dežja), se lahko polži skrivajo pod njo (skrijejo se tudi pod razne folije), kar pa nam omogoči lažje pobiranje polžev. Zelo učinkovita je tudi kavna usedlina, ki jih ubije, poleg tega pa privlači tudi deževnike, ki rahljajo tla. Iz kave in vode (1:10) lahko naredimo tudi škropivo, s katerim poškropimo poleg zemlje tudi liste vrtnin in s tem odvrnemo polže. Škodljivo je potresanje soli po gredicah; za učinkovito odvrčanje bi morali potresti 200g soli na kvadratni meter, na tako slani gredici pa bi težko uspevale vrtnine.

Druge ovire – ograjice, električni pastir za polže, bakrena žica, manšete za rastline...

Kaj pa polži na kompostu? Tem se je težko ogniti, ker je na kompostu za njih idealno okolje. Če jih hočemo pregnati s tem, da je na kompostnem kupu več suhe faze, s tem preprečimo tudi pravilno kompostiranje. Kompostnik naj bi bil postavljen čim dlje od gredic, ki so najbolj ogrožene. Če pravilno kompostiramo, se kompostni kup v sredini segreje tudi do 70 stopinj C in takrat poginejo tako polži kot se uničijo njihova gnezda z jajčeci. Nekateri vrtničkarji kompostni kup posujejo z apnenim dušikom (kalcijev cianamid), ki pa pri tem sprošča tako strupene pline, ki lahko pobijejo poleg polžev tudi druge organizme; če upoštevamo načela ekološkega vrtnarjenja se mu izognemo.

Pripravki, ki so naprodaj – v prosti prodaji in uporabni tudi v ekološkem vrtnarjenju – na primer Ferramol (proizvajalec Neudorf), Naturen...

Marjana Kajzer Nagode

mentorica na Učnem zelenjavnem vrtu MOL

vrt@isaznanje.si